

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת במדבר

הבימה באמצע

ברוב קהילות ישראל הבימה שעליה קוראים בתורה בבתי הכנסת ניצבת באמצע האולם ולא בקדמתו, כפי שכתב הרמב"ם:

ומעמידין בימה באמצע הבית כדי שיעלה עליה הקורא בתורה או מי אשר אומר לעם דברי כבושין כדי שישמעו כולם, וכשמעמידין התיבה שיש בה ספר תורה מעמידין אותה באמצע, ואחורי התיבה כלפי ההיכל ופניה כלפי העם (הלכות תפלה יא, ג).

על פי הרמב"ם הסיבה להנחת הבימה באמצע נועדה לאפשר לכלל המתפללים לשמוע בדרך הטובה ביותר את קריאת התורה ואת הדרשה, ועל כן כתב הכסף משנה שאם אולם בית הכנסת קטן, והנחת הבימה במרכז אינה נוחה, מותר להניחה בקדמת החדר:

ואל תשיבני מהבימות שבונים בימים האלו בקצת מקומות בסוף בית הכנסת ולא באמצע [...] כי העמדה באמצע אינו מהחייב, אך הכל לפי המקום והזמן, שבאותם הזמנים שהיו בתי כנסיות גדולים עד מאד היו צריכים להעמיד הבימה באמצע כדי להשמיע לכל העם, אבל בזמנים הללו שבעונותינו בתי כנסיות שלנו הם קטנים וכל העם שומעים – יותר נוי הוא להיות לצד אחד מלהיות באמצע.

ואולם מעיון בפרשתנו נראה שהעמדת התיבה באמצע לא נועדה רק לנוחות השמיעה, אלא יש בה מעין בבואה לתבנית החנייה של בני ישראל במדבר:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר. אִישׁ עַל דָּגְלוֹ בָּאתָ לְבֵית אֲבֹתָם יִחְנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאֹהֶל מוֹעֵד יִחְנוּ. וְהַחֲנִים קִדְמָה מִזְרָחָה דָּגֹל מַחֲנֶה יְהוּדָה לְצַבְאָתָם וְנָשִׂיא לְבְנֵי יְהוּדָה נֹחֲשׁוֹן בֶּן עֲמִינָדָב (במדבר ב, א-ד).

וְנָסַע אֹהֶל מוֹעֵד מַחֲנֶה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר יִחְנוּ כֵּן יִסְעוּ אִישׁ עַל יְדוֹ לְדֹגְלֵיהֶם (שם פס' יז).

שבט יהודה, המסמל את המלכות, חונה בראש המחנה – ואילו שבט לוי, מקור הרוחניות, שוכן עם המשכן בתוך בני ישראל, בלב המחנה.

חברה אנושית זקוקה למנהיג שיעמוד בראשה כדי לפעול בצורה תקינה, שכן חוסר הנהגה מוביל להפקרות. אך יש תפקיד נוסף – תפקידים של הלוויים והכוהנים – לשרת את העם ולקרנם לאביהם שבשמיים. אנשי הרוח צריכים להיות במרכז, בקרבה הגדולה ביותר לכל אחד ואחד. הם אינם מוצבים בראש, על בימת המנחה – אלא בתוך העם, בהתלהבות הסוחפת את הציבור ללכת בדרכי ה'.

הבימה המונחת במרכז בית הכנסת נושאת אפוא שתי מטרות חשובות: לאפשר לקהל הרחב לשמוע היטב את קריאת התורה, ולטעת בלבבות את ההרגשה שהתורה היא הלב הפועם של ישראל.

שאל דוד בוצ'קו